

ALTERNATIVT STATSBUDDSJETT 2019

Klimautslippsbudsjett

Arbeiderpartiets utslippsbudsjett

Arbeiderpartiets klimautslippsbudsjett foreslår å kutte 19,25 millioner tonn CO₂ i ikke-kvotepiktig sektor i perioden 2021 frem til 2030 sett under ett, uten bruk av fleksibilitetsmekanismene under EUs innsatsfordelingsforordning. Dette er 450.000 tonn CO₂ mer enn Miljødirektoratet anslår som reduksjonsbehovet i denne perioden.

Merk: Dette dokumentet kommer i tillegg til klimasatsingen i Arbeiderpartiets alternative budsjett for 2019. For oversikt over våre klima- og miljøtiltak for Statsbudsjettet for 2019, viser vi til Arbeiderpartiets alternative budsjett.

Vår største felles utfordring

Klimakrisen er menneskehetens største felles utfordring. Skal planeten være beboelig også for kommende generasjoner, må all politikk fra nå av innordnes et overordnet mål om å styre innenfor naturens tålegrenser. Som FNs klimapanel påpeker, har menneskeskapt klimaendring allerede varmet opp planeten én grad, og vi kommer om kort tid til å ha nådd 1,5 grader. De klimaendringene vi allerede ser, fører til varige og dramatiske endringer i menneskenes livsgrunnlag. Utover dette, blir endringene raskt langt mer alvorlige, også fordi de etter hvert blir selvforsterkende.

Vi har langt mer kunnskap om alvoret i disse utfordringene i dag enn vi hadde tidligere. Vi vet imidlertid også langt mer om hvordan klimakrisen kan unngås. Det må skje gjennom tydelige politiske grep, forpliktende internasjonalt samarbeid og innovative teknologiske og økonomiske løsninger. Generasjonene som lever i dag vil avgjøre om omstillingen går raskt nok til at vi kan overlate en bærekraftig klode til våre barn og barnebarn.

Derfor må vi fra nå av tenke på to budsjetter, og ikke ett, når man diskuterer hvordan man fordeler goder og byrder i samfunnet: Statsbudsjettet og klimautslippsbudsjettet. Det er en viktig forskjell på de to: Det kommer nye statsbudsjett hvert år. Det man ikke får til ett år, kan man prøve på senere. Utslippsbudsjettet, derimot, er endelig: For hvert megatonn CO₂ vi slipper ut nå, blir det ett mindre igjen for overskuelig fremtid. Vi bruker med andre ord opp fremtidige generasjoners «rett» til utslipp her og nå. Det kommer ikke nye karbonbudsjett; vi har de utslippene vi har.

Hvor mye CO₂ kan vi fortsatt slippe ut?

Om verdenssamfunnet skal holde oss til 2 grader, kan tillate oss å slippe ut 2900 gigatonn CO₂ totalt. 2100 av disse er allerede brukt opp, slik at det er 800 gigatonn igjen. Siden 1870 har vi brukt opp nesten tre fjerdedeler av det vår sivilisasjon kan tillate seg å slippe ut. I dag bruker vi 40 gigatonn i året. Fortsetter vi med det, er det altså 20 år igjen til utslippsbudsjettet er oppbrukt. Om vi derimot lykkes med de reduksjonene Paris-avtalen stipulerer, har vi rundt 10 år ekstra, men neppe mer.

Verden må lykkes i å bli karbonnøytral om 31 år. Det betyr ikke at vi ikke slipper ut noe CO₂, men at vi må klare å fange like mye som vi slipper ut. Det skjer i første omgang i naturen, f.eks. i skog og myr, der de store regnskogene er helt avgjørende for at regnskapet går opp, men skogene f.eks. her i Skandinavia bidrar også. Havet kan også binde noe karbon. Om karbonfangst og -lagringsteknologi lykkes i stor skala, vil det også kunne ta unna noe. Men hovedgrepet er og blir at vi må omstille oss til å bruke nullutslipps- og lavutslippsløsninger der vi kan, og så raskt vi kan. Den teknologiske og industrielle revolusjonen verden nå er inne i må også ha dette som ett av sine mål; at man kan bryte koblingen mellom økonomisk vekst på den ene siden og rovdrift på ressursene og store utslipp på den andre. Det betyr at alle dagens utslippskilder i alle sektorer må gjennom en rask omstilling til de løsningene som til sammen utgjør svaret på menneskehetens største utfordring.

Vi skal nå klimamålene

Klimaendringene er reelle og svært alvorlige. Samtidig har vi i løpet av de siste tiårene sett en regelrett revolusjon i mulighetene for å møte denne utfordringen. Fornybar energi fosser frem, og mange steder i verden er sol og vindkraft i dag konkurransedyktig sammenlignet med fossilt brensel i energiproduksjon. Smarte nett gjør det lettere å balansere mellom ulike uregulerbare energikilder og å transportere kraft over store områder. Nullutslippstransport blir mer og mer tilgjengelig, både til lands, til vanns og etter hvert i lufta. I alternativt budsjett for 2019 foreslår Arbeiderpartiet et eget CO₂-fond for næringslivets transport. Nye industrielle løsninger utvikles. Bygninger har blitt svært mye mer energieffektive. Landbruket, en annen stor utslippssektor, eksperimenterer med nye driftsformer som både reduserer utslipp og øker evnen til å binde karbon. Vi ser også en økende forståelse for at vi må gå over til en sirkulærøkonomi, altså en økonomi der ressursene brukes mange ganger og der vi går bort fra dagens bruk- og kasttilnærming til begrensede ressurser. Alle sektorer må bidra om man skal oppnå målene – men med riktig politikk er de faktisk oppnåelige.

Arbeiderpartiet mener at klimapolitikk er næringspolitikk, og at gode klimaløsninger også vil legge grunnlaget for fremtidens verdiskapning og fremtidens arbeidsplasser. Norge har unike muligheter og fantastiske naturgitte fortrinn. Selv om alle land bærer ansvaret for egne utslipp, har vi et særlig stort ansvar, ettersom så mye av vår velstand det siste halve hundreåret har kommet nettopp fra omfattende produksjon av olje og gass.

Arbeiderpartiets budsjett bygger på at Norges forpliktelser under Paris-avtalen om å kutte klimagassutslippene med 40% innen 2030, sammenlignet med 1990-nivå. Skulle Norge komme frem til en avtale med EU, vil vi være forpliktet til å kutte utslippene i ikke-kvotepliktig sektor med 40% sammenlignet med 2005-nivå. Vi har

tatt utgangspunkt i gjeldende klimamål og brukt Miljødirektoratets beregningsmetoder i arbeidet. Det er imidlertid Arbeiderpartiets syn at Norge til enhver tid skal ligge i front i dette arbeidet, og vi vil derfor følge det internasjonale avtaleverket og de nye målene som måtte komme der. Det er viktig at vi følger denne internasjonale utviklingen nøye og tilpasser våre egne mål løpende.

Arbeiderpartiets klimautslippsbudsjett

Arbeiderpartiet legger i dette alternative budsjettet frem vår plan for hvor utslippskuttene i ikke-kvotepiktig sektor skal tas og hvilke tiltak som skal prioriteres for å få det til. Basert på tiltakene i Miljødirektoratets mulige utslippsbudsjett¹, har Arbeiderpartiet utarbeidet vårt utslippsbudsjett frem mot 2021-2030.

Arbeiderpartiet peker i sitt alternative budsjett for 2019 særlig på tiltak innen industri, transport, ressursutnyttelse, bevaring av menneskenes livsgrunnlag og lokal klimatilpasning. Ved å legge frem vårt forslag til klimautslippsbudsjett, vil vi understreke at ethvert budsjett også må se hen til klimaeffekten av alle løsninger som velges. Når ny politikk vedtas, skal man ikke kun se på tiltakets økonomiske og administrative konsekvenser, men også på deres klimakonsekvenser. Videre er det viktig at det dedikerte klimautslippsbudsjettet ser alle løsninger som del av en helhet, og gir et bilde av klimakonsekvensene ved summen av aktiviteter og tiltak.

Et utslippsbudsjett skal fungere som et styringsverktøy. Det rødgrønne byrådet i Oslo har gått foran og utarbeidet et klimabudsjett som er en konkret plan og budsjett for Oslo kommunes klimagassutslipp:

«Formålet med klimabudsjettet er å sikre gjennomføring av nødvendige tiltak for å nå Oslos klimamål. Klimabudsjettet gir en oversikt over de tiltakene som byrådet planlegger å gjennomføre i økonomiplanperioden for å nå Oslos klimamål. (...) Tiltakene som foreslås for økonomiplanperioden skal samlet lede til måloppnåelse i 2020 og legge grunnlag for ytterligere utslippsreduksjoner fram mot 2030.»²

Basert på tiltakene i Miljødirektoratets mulige utslippsbudsjett, har Arbeiderpartiet utarbeidet vårt klimautslippsbudsjett for ikke-kvotepiktig sektor frem mot 2021-2030. På områder der man kan anta direkte utslippseffekt, og der våre virkemidler og økonomiske bevilgninger avviker fra regjeringens budsjettforslag, knytter vi

¹ Beskrivelse av klimatiltak inkludert i klimalovrapporteringen for 2018, Miljødirektoratet 2018

²

<https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13257485/Innhold/Politikk%20og%20administrasjon/Budsjett%2C%20regnskap%20og%20rapportering/Budsjett%202018/unzipped krnl fileid 248678/PDFS Budsjett-2018.pdf?download=1>

utslippskuttene til virkemidler og økonomiske bevilgninger i Arbeiderpartiets alternative budsjett for 2019 med kapittel og post.

Regjeringen har dessverre ikke synliggjort sammenhengen mellom politiske tiltak og utslippsvirkningene av sitt budsjett. Rapporteringen under klimaloven er basert på prognoser og framskrivninger. Det er svært kapasitetskrevenende å gjøre denne gjennomgangen fra opposisjon. I arbeidet med dette har vi derfor måttet erkjenne at det ikke foreligger tilstrekkelige tekniske verktøy til å beregne utslipp fra alle kapitler og poster i statsbudsjettet, og dermed synliggjøres heller ikke den totale utslippsvirkningen av vårt alternative budsjett. Derfor mener Arbeiderpartiet at Teknisk beregningsutvalg også må få som oppdrag å utvikle en metode for å vurdere utslippseffekt for samtlige kapitler og poster.

Arbeiderpartiets klimautslippsbudsjett foreslår å kutte 19,25 millioner tonn CO₂ i ikke-kvotepiktig sektor i perioden 2021 frem til 2030 sett under ett, uten bruk av fleksibilitetsmekanismene under EUs innsatsfordelingsforordning. Dette er 450.000 tonn CO₂ mer enn Miljødirektoratet anslår som reduksjonsbehovet i denne perioden.

I tillegg peker vi på en rekke andre forslag Arbeiderpartiet har stemt for eller fremmet i Stortinget som også vil bidra til utslippskutt. Grunnet mangel på presise data har det ikke vært mulig i denne omgang å beregne størrelsen på de fremtidige kuttene forslagene medfører, men de vil gi ytterligere kutt utover reduksjonsbehovet Miljødirektoratet anslår for perioden. Forslagene bidrar også til nødvendige teknologiskift og bygging av for eksempel infrastruktur for lading og landstrøm i havner.

Kvotepiktig sektor

Arbeiderpartiets alternative budsjett for 2019 omfatter også tiltak i kvotepiktig sektor, men disse er ikke inkludert i utslippsbudsjettet. Arbeiderpartiet har i Stortinget foreslått å inkludere kvotepiktig sektor i norske klimaplaner, rapporteringer og budsjetter. I fremtidige utgaver av dette klimabudsjettet vil vi derfor tilstrebe også å beregne effekten av tiltak i Norge innenfor kvotepiktig sektor. Med alvoret i den nyeste kunnskapen på området, må vi ikke gjøre kvotesystemet til et argument mot å ta grep der man faktisk kan her hjemme.

Norsk industri har gjennom mange år redusert sine utslipp – først og fremst gjennom å utvikle og ta i bruk ny teknologi og vilje til omstilling. Den norske modellen i arbeidslivet bidrar til at Norge nok en gang kan fremstå som en omstillingsvinner. Det vil i stadig sterkere grad bli et konkurransefortrinn for norsk industri sammen med vår tilgang til stabil fornybar kraft. Derfor bevilger vi i vårt alternative budsjett for 2019 også økte midler til omstilling av industriprosesser gjennom Enova. Flere

steder i Norge, så vel som i selskaper som også opererer i Norge, foregår det nå spennende utprøving av prosesser som helt eller i stor grad fjerner utslippene fra selve industriprosessene.

Selv om mange av dagens utslipp kan elimineres også i industrien på lengre sikt, vil norsk industri være avhengig av fremskritt innen arbeidet med karbonfangst, -transport og lagring. Storskala utrulling av slik teknologi vil både representere varige løsninger i de tilfeller der utslippsfrie prosesser viser seg umulige å oppnå, og en overgangsordning på veien mot nullutslippsløsningene for andre. Norge har ledertrøya i dette arbeidet og det er et av vårt viktigste enkeltbidrag i den globale kampen mot klimaendringene.

Målet med også å treffe tiltak i kvotepliktig sektor handler om å bidra til fortsatt teknologiutvikling og dermed økt konkurransekraft, eksportmuligheter og arbeidsplasser i norske bedrifter.

Klimalovens krav

Ifølge Klimaloven skal regjeringen i forslaget til statsbudsjettet redegjøre for hvordan Norge kan nå sine klimamål og klimaeffekten av fremlagt budsjett; kalt karbonbudsjett eller klimautslippsbudsjett. Dette skal følge de vanlige budsjettprosessene.

Regjeringen leverte ikke noen forpliktende plan for hvordan Norge skal ta sine utslippskutt frem mot 2030 i Klimameldingen, og sier heller ikke noe om det i sitt forslag til statsbudsjett. I *Beskrivelse av klimatiltak inkludert i klimalovrapporteringen for 2018*, beskriver imidlertid Miljødirektoratet et mulig utslippsbudsjett for perioden 2021-2030.³

Hva er status – og hva må til?

I 2017 var de norske utslippene av klimagasser i 2017 på 52,4 mill. tonn CO₂-ekvivalenter. Av disse kommer 26,6 mill. tonn fra kvotepliktig sektor og 25,8 mill. tonn fra ikke-kvotepliktig sektor. Ifølge Miljødirektoratet vil det forventede norske utslippet i ikke-kvotepliktig sektor i perioden 2021-2030 være på 222,8 mill. tonn CO₂-ekvivalenter. [1]

I påvente av en avtale med EU om felles oppfyllelse av klimaforpliktelsene for 2030, har Miljødirektoratet lagt EUs regelverk til grunn, noe som vil gi Norge mål om en 40% reduksjon av utslippene i 2030 fra 2005-nivå: Utslippene i perioden 2021-2030 sett under ett skal være på 204 mill. tonn CO₂-ekvivalenter. Forskjellen mellom

³ Regjeringen understreker i Prop. 1 S, Klima- og miljødepartementet, side 295, at disse framskrivningene ikke er en beskrivelse av regjeringens mål.

framskrevne utslipp i Norge basert på videreføring av dagens klimapolitikk og Norges antatte utslippsbudsjett etter avtale med EU, vil være på 18,8 mill. tonn CO₂-ekvivalenter for perioden 2021-2030 sett under ett.

Tabell: Utslipp og reduksjonsbehov¹

	Millioner tonn Co2-ekvivalenter
Totale utslipp i perioden 2021-2030, basert på utslippsframskrivninger fra NB 2019	222,8
Totalt antall utslippsenheter for perioden 2021-2030 for å nå 40% utslippsreduksjon fra 2005-nivå	204
Reduksjonsbehov for perioden	Ca 18,8
Arbeiderpartiets forslag til reduksjoner i perioden	19,25

Basert på ikke-kvotepliktig sektor i Norge

Regjeringspartiene og KrF åpner opp for at en stor andel av kuttene kan tas ved å kjøpe kvoter gjennom EUs-fleksibilitetsmekanismer. Basert på reglene i innsatsfordelingsforordningen, vil Norge trolig få mulighet til å bruke mellom 5,5 og 11 mill. kvoter fra EU. Arbeiderpartiet er uenig med partiene på høyresiden i at vi skal bruke denne muligheten, da det både er dårlig klimapolitikk og hindrer omstilling i Norge. Vi ønsker at hele kuttet i ikke-kvotepliktig sektor skal tas gjennom nasjonale kutt. Dermed vil Arbeiderpartiets politikk måtte legge til rette for reelle klimakutt i Norge på minimum 18,8 mill. tonn CO₂-ekvivalenter i perioden 2021-2030 sett under ett.

Arbeiderpartiets klimautslippsbudsjett foreslår å kutte 19,25 millioner tonn CO₂ i ikke-kvotepliktig sektor i perioden 2021 frem til 2030 sett under ett, uten bruk av fleksibilitetsmekanismene under EUs innsatsfordelingsforordning. Dette betyr et kutt på 450.000 tonn CO₂-ekvivalenter mer enn Miljødirektoratet anslår som reduksjonsbehovet i denne perioden.

I Miljødirektoratets presentasjon av tiltak og totale utslippsreduksjoner for 2021-2030, kommer det fram at 11,6 mill. tonn CO₂-ekvivalenter vil kuttes dersom vedtatte politiske ambisjoner og målsettinger gjennomføres. For å nå det antatte utslippsbudsjettet for ikke-kvotepliktig sektor, må det i perioden sett under ett kuttes ytterligere 7,2 mill. tonn.

Tabellen under viser hvordan Arbeiderpartiet mener at Norge skal nå målet om å kutte 40% av utslippene i ikke-kvotepliktig sektor i 2030. Tabellen synliggjør tiltak og utslippsreduksjoner i perioden 2021-2030 under ett.

Tiltak	Utslippskutt i mill. tonn CO₂-ekvivalenter 2021-2030, basert på Miljødirektoratets beregninger	Virkemidler i Arbeiderpartiets alternative budsjett, utover regjeringens tiltak som beskrevet i statsbudsjettet for 2019 ⁴	Kapittel og post	Aps budsjett utover regjeringens forslag, i mill. kroner^{**5}	Kommentar
Allerede vedtatte politiske føringer					
Persontransportveksten i byområdene skal tas med kollektivtransport, sykkel og gange	0,58	Styrke bymiljø/byvekstavtalene gjennom særskilt tilskudd til store kollektivprosjekter	SD 1330.63	500	
		Klimavennlig areal- og transportplanlegging og tiltak som legger til rette for gange, sykkel og kollektivtransport (Klimasats)	KLD 1420.61	40	Støtteordningen klimasats gir også ut penger til andre tiltak i kommunene, ikke kun transport
		Tiltak for gående og syklende (Statens vegvesen)	SD 1320.30	40	
		Jernbane, drift og vedlikehold	SD 1352.71	200	
		Jernbane, planlegging	SD 1352.72	50	

⁴ *Virkemidlene er ikke utfyllende, men beskriver virkemidler Arbeiderpartiet legger opp til utover tiltakene i Regjeringens forslag til statsbudsjett. Inkluderer kun virkemidler som fremmes som verbal- eller forslag i budsjettet . Flere virkemidler vil ha effekt på flere mål, og står dermed oppført flere ganger. Det er ikke noen direkte sammenheng mellom virkemiddelet oppgitt her og utslippskuttet skissert i Miljødirektoratets *Beskrivelse av klimatiltak inkludert i klimalovrapporteringen for 2018*

⁵ **Summen satt av i Arbeiderpartiets alternative budsjett til tiltaket er kun lagt inn én gang, selv om selve tiltaket vil kunne ha effekt på flere mål

		Tilskuddsordning for godstransport på jernbane	SD 1352.74	100	Innføres 1.7.2019
Overføring av gods fra vei til sjø og bane	1,49	Tilskudd for gods fra vei til sjø (Kystverket)	SD 1360.72	22,6	
		Jernbane, drift og vedlikehold	SD 1352.71	**	
		Jernbane, planlegging	SD 1352.72	**	
		Elektrifisering av Trønderbanen og Meråkerbanen	SD 1352.73	50	
		Tilskudd til havnesamarbeid	SD 1360.71	5	
Nye personbiler skal være nullutslippskjøretøy i 2025	5,66	Høyere CO2-komponent i engangsavgiften	FIN 5536.71	1924	
		Krav om elektrisk rekkevidde i hybridbiler			
Nye lette varebiler skal være nullutslippskjøretøy i 2025	0,58	Høyere CO2-komponent i engangsavgiften	FIN 5536.71	**	
Nye bybusser skal være nullutslippskjøretøy i 2025	0,65				
Nye tyngre varebiler skal være nullutslippskjøretøy i 2030	0,16	Co2-fond for næringslivet	Ny	700	Inkludert en omdisponering på 395 mill. fra Enova
50 % av nye lastebiler er nullutslippskjøretøy i 2030	1,23	Co2-fond for næringslivet	Ny		
75 % av nye langdistansebusser er nullutslippskjøretøy i 2030	0,13				

Omsetningskrav for biodrivstoff i ikke-kvotepiktig innenriks luftfart	0,34	Med sikte på et mål om 1% biodrivstoff uten høy avskogingsrisiko			
		Innføre en avgift som effektivt ekskluderer biodrivstoff med høy avskogingsrisiko (som palmeolje)			
Krav til utsortering av plastavfall	0,75	Tilrettelegging for sirkulærøkonomi	KLD 1428.50		
Sum vedtatte politiske føringer	11,57				
Tiltak i transportsektoren med kostnad under 500 kr/tonn:					
Økt andel ladbare hybridbiler	0,24				
30 % av nye motorsykler og mopeder er elektriske i 2030	0,05	Høyere CO2-komponent i engangsavgiften	FIN 5536.71	**	
Hel- og delelektrifisering av annen transport, motorredskaper mm	1,11	Elektrifisering av Trønderbanen og Meråkerbanen	SD 1352.73	**	
Helelektrifisering av ferger <5000 GT	1,19				
Hydrogen på andre passasjerskip enn ferger	0,3				
Tiltak i jordbruket med kostnad under 500 kr/tonn:					
Mindre matsvinn	1,05				

Biogass fra husdyrgjødsel					Ordnings vil også støtte andre tema under bioøkonomi, ikke kun biogass fra landbruket
		Bioøkonomiordningen/Strategi	NFD 2421.50	60	
	0,38	Pilot	KLD 1400.76	10	
Tiltak i energiforsyning med kostnad under 500 kr/tonn:					
Brukte tekstiler til materialgjenvinning	0,2				
Tiltak i industrien og petroleumssektoren med kostnad under 500 kr/tonn:					
Økt andel trekull i silisiumkarbidindustrien	0,09	Miljøteknologiordningen	NFD 2421.76	250	
		Investeringsstøtte for raskere utslippskutt i industrien/ omstilling av industriprosesser (Enova)	KLD 1428.50	100	
Energieffektiviseringstiltak i næringsmiddelindustrien	0,81	Enova: Tilrettelegging for sirkulærøkonomi	KLD 1428.50	45	
Energikonvertering i næringsmiddelindustrien	0,59	Miljøteknologiordningen	NFD 2421.76	**	

		Investeringsstøtte for raskere utslippskutt i industrien/ omstilling av industriprosesser (Enova)	KLD 1428.50	**	
Energikonvertering i asfaltverk (annen mineralsk industri)	0,8	Investeringsstøtte for raskere utslippskutt i industrien/ omstilling av industriprosesser (Enova)	KLD 1428.50	**	
Økt gjenvinning av metan og NMVOC ved røljelasting offshore	0,37				
Reduksjon av utslipp fra kaldventilering offshore	0,5				
Sum utredede tiltak med kostnad under 500 kr/tonn	7,68				
Sum alle tiltak	19,25				

Liste over ytterligere tiltak for å få ned utslippene i ikke-kvotepliktig sektor, ikke tallfestet⁶

- Sørg for at forbud mot fossil gass til oppvarming av bygninger gjeldende fra 2020 vedtas første halvdel av 2019, slik at bransjen kan forberede innføringen.
- Utvide forbudet mot fossil oppvarming fra 2020 til også å gjelde forbud mot oppvarming i midlertidige bygg og vedta denne endringen i løpet av 2018, slik at bransjen kan forberede innføringen.
- Innlemme innendørs byggvarme under byggefasen, inkludert betongherding og fasadetørk, som en del av forbudet mot fossil oppvarming fra 2020 og vedta denne endringen i løpet av 2018, slik at bransjen kan forberede innføringen.
- I løpet av 2019 varsle forbud mot både fossil olje og gass i fjernvarmeanlegg fra senest 1. januar 2020.
- Endre regelverket for offentlige anskaffelser, slik at det i alle byggeprosjekter som lyses ut på offentlig anbud, stilles krav om nullutslippskjøretøy og -maskiner der dette er teknisk mulig. Dersom det ikke er mulig, skal det stilles krav om bærekraftig fornybar energi.
- Sikre at staten bidrar med inntil 70 prosent av finansieringen av store kollektivinvesteringer, mot at byene forplikter seg til tiltak for begrensning av biltrafikken gjennom byvekstavtaler.
- Utvide tilbudet om byvekstavtaler til flere byer i tråd med fagetatenes anbefaling.
- Ekskludere biodrivstoff med høy avskogingsrisiko fra det avgiftsfrie biodrivstoffmarkedet.
- Forhandle fram en forpliktende avtale med tilhørende CO₂-fond for næringstransporten, etter modell fra NO_x-fondet.
- Krav i forskrift til lov om offentlige anskaffelser om at alle nye ferger og rutebåter benytter lav- eller nullutslippsteknologi når situasjonen tilsier at det er mulig.
- Stans i planlagte økninger i baneavgifter for godstransport på jernbane eller kompensere godsselskapene for de planlagte økningene i baneavgifter for godstransport på jernbane, for eksempel etter modell fra Danmark.
- Krav til eller miljøvekting av resirkulert og fossilfri (plast- og) materialbruk for alle offentlige anskaffelser der det er mulig.

⁶ [Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Lars Haltbrekken, Kari Elisabeth Kaski, Arne Nævra, Espen Barth Eide og Else-May Botten om nye tiltak og virkemidler for kutt i norske klimagassutslipp fram til 2020](#) Inneholder ikke alle forslagene, kun de som foreslår en umiddelbar endring.

- Stille krav i tillatelser for nye oppdrettsanlegg om nullutslipp av klimagasser eller bruk av fornybart bærekraftig drivstoff for anlegget og driftsfartøy for disse anleggene senest fra 2020.
- Innarbeide i Enovas mandat et mål om etablering av landstrøm/ladestrøm i de 20 havnene med størst utslipp, i 9 anløpshavner for Kystruta og i sårbare fjorder med mye cruisetrafikk.
- Stille krav til at cruiseskip, kystruteskip og øvrige skip som brukes i turistsammenheng i sårbare områder og viktige turistfjorder som f.eks. verdensarvfjordene og Trollfjorden, med umiddelbar virkning ikke kan operere på tungolje.
- Varsle forbud mot bruk av fossil olje til varmeformål i industrien fra senest 2023. Forskriften må legges fram av regjeringen i stortingsperioden 2017–2021.
- Stimulere til økt bruk av bærekraftig trekull i ferrolegeringsindustrien gjennom risikoavlastning og støtte til industriskala demonstrasjonsanlegg og fullskala pilotprosjekt for norsk produksjon av trekull gjennom Enova.
- Stimulere til økt bruk av hydrogen som reduksjonsmiddel gjennom risikoavlastning og støtte til industriskala demonstrasjonsanlegg og fullskala pilotprosjekt gjennom Enova.

